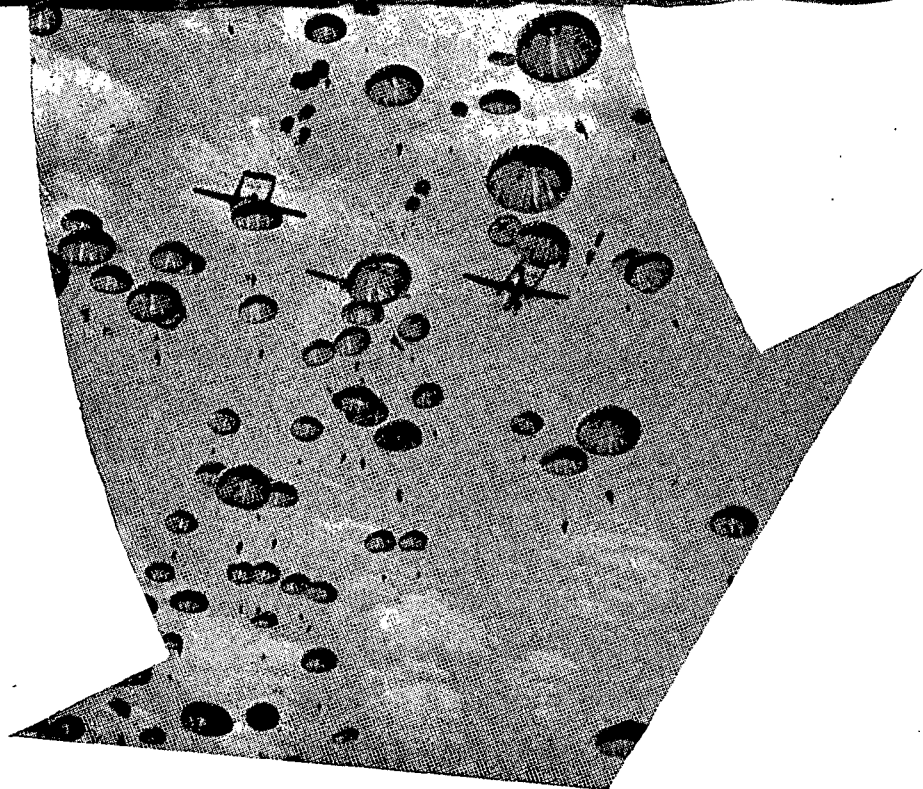

הפעול כוחות מוטסים ? ואוצנותים - כיצד

אליה א. ז.

במלחמת-השריון, בד"בבד עם ניצולה התכליתי של ההתפתחות הטכנית של הכלים, לנצחונות מפתיעים ומהירים-מאוד בהם זכו מעצמות אחרות. חזיון דומה עשוי להתגלות לעיני כל מי שינתח את מלחמת הכוחות-המוצנחים בהסתמכו על הרמה הטכנית אשר ציינה את מלחמה השניה - ובהת-עלמו מההתפתחות הכבירה שחלה באמצעים הטכניים מאז ועד עתה. בעוד שבמלחמה השניה שימש ה"דקוטה" כמטוס הבסיסי להצנחת אנשים והספקה; בעוד שרגלי החייל המוצנח היוו או את אמצעי הניידות היחיד בשדה-הקרב, לאחר שהובא אליו; ובעוד שהמוקש וה"בווקה" היוו את כל מערך הנשק הנגד-טנקי המצוי בשדה המערכה - הרי שאמצעי-התובלה האויריים כיום מאפשרים הצנחתו של נשק כבד, כולל טנקים קלים וארטילריה; ואילו הניידות בשדה-הקרב מתבססת על רכב מוצנח ועל הליקופטרים - שעה שהנשק הנגד-טנקי הוא התותח-ללא-רתע המוצנח, התותח המתנייע הנגד-טנקי המוצנח והטיל הנגד-טנקי המתפתח-ההולך כגון ה"SS-10", ה"SS-11", ה"קובר" וכד'. אין הכוחות המוצנחים מבססים כיום את פעולתם על הצנחה בלבד, אלא אף על שימוש נרחב בהליקופטרים - ועל הנחתת כוחות

מלחמה השניה היוותה, לדידם של הכוחות המוצנחים, שלב-התפתחות הדומה לשלב אותו היוותה מלחמה הראשונה לגבי כוחות-השריון. מה קרה לאחר מלחמה הראשונה? מסקנות מוטעות, שנבעו מחוסר דמיון ומהעדר הערכתם של התנאים הצפויים, ואשר התבססו על הטכניקה הבלתי-מפור-תחת של הטנק ולוחמת-השריון במלחמה הראשונה, הביאו לתוצאות היסטוריות הרות-אסון לגבי מעצמות מסוימות. מאידך, הביאה ראייתן הנכונה של האפשרויות הגלומות

מה לקח למדים אנו ממלחמת-העולם-השניה, בשאלת אופן הפעלתם (וסיכויי הפעלתם) של גייסות-מוטסים (מוצנחים)? האם המסקנה המתבקשת מנסיגותיה הנה, כי מבצעים כאלה יועלו בעתיד על שלב חדש, מפותח ורחב יותר? או, להפך, כי בעתיד לא יהיו הם אלא בגדר פעולות "קומנדו" ועירות-למדי? הלקחים המשתמעים, לכאורה, מהסקירה רבת-הענין של מחבר הספר "עצמת-האויר", מפקד-הטייסת אשר לי (שנתפרסמה בצקלון מס' 97) דומה כי מלמדים הם על הכיוון השני, ואילו דברי-תגובתו של אל"מ א. זעירא, הניתנים כאן מבססים, בעיקר-שלידבר, את הכיוון הראשון בסוגיה הנ"ל.

של טילים נ"ט אלה עשוי להעניק ליחידה המוצנחת את היכולת להתגונן בהצלחה בפני התקפות שריון. חוסר בטחון בניווט נכון של המטוסים אל יעדיהם — היוה אף-הוא אחת מנקודות-התורפה הרגישות ביותר בפעולות המוצנחות. עתה ניתן, בעצם, לראות בעיה זו כפתורה, כתר צאה מן היכולת להעזר באמצעי הניווט החדשים, המשמשים כיום גם את התחבורה האוירית האזרחית וגם את הצרכים הצבאיים, כגון — "Decca Navigation System"***.

אכן, מצויה היתה במלחה"ע השניה אף נקודת-תורפה נוספת — זו, שאיננה מצוינת במפורש בסקירתו של אשר לי — והיא, ריכוז ההספקה המוצנחת משטח-הצנחה אל היעדים ואל הכוחות שנועדו להשתמש באספקה זו. בעיה מסובכת זו נפתרה והולכת בעת האחרונה בעזרת הלי קופטרים, "פרדים מכניים" ורכב קל ו"צניח" אחר, העוסק בהעברת ההספקה המוצנחת אל היעדים ואל הכוחות.

קיצורו-של-דבר: חלה התפתחות טכנית מהפכנית בשטח כליי הטיס (באשר לכושר-נשיאה, כושר-הצנחה ופיתוח מטוסי "STOL" על גמישות תפעולם שבבילי המראה ונחיתה קשים ביותר), בניידות בתוך תחומי שדה-הקרב של הגייסות שהוציחו (הודות לשימוש בהליקופטרים ורכב קל וגמיש-תנועה מוצנח); בשטח ההגנה הנגד-טנקית (כלים ללא-רתע, משחיתי-טנקים וטילים נגד טנקים — שכולם מוצנחים); בשטח הניווט ובשטח איסוף ההספקה המוצנחת והעברתה לגייסות וליעדים. התפתחות זו, כה מכרעת הנה, עד שכל הסקת מסקנות לעתיד מפעולות מוצנחות במלחה"ע השניה — שעה שאינה מביאה בחשבון את ההתפתחות המהפכנית הנ"ל — סופה שתוליך בהכרח למסקנות מוטעות לגבי אפשרויות ההפעלה של מכשיר זה האוצר בקרבו אפשרויות בלתי מוגבלות כמעט.

הצד האופרטיבי והאסטרטגי

הפעלת כוחות מוטסים — תורה היא בפני-עצמה, ולימוד והקירה היא מצרכה. כל זאת — באורח יסודי ותוך בדיקת היתרונות והמגבלות הטמונים בכוחות אלו. כמו בהפעלתו של כל חיל אחר, תביא רק ההפעלה המושכלת להצלחות של ממש; ואילו הפעלה מוטעית סופה שתגרום בהכרח כשלונות, אף בתחום זה ניתן למנות כמה עיקרי-פעולה אשר על פיהם,

על מסלולים שהוכשרו בעזרת ציוד-הנדסי כבד שהוצנח-קודם-לכן. בד-בבד עם התפתחות זו הולך ומתפתח מטוס ה"STOL" המסוגל לנחות ולהמריא ממסלולים קצרים ביותר; הוא המטוס אשר ינחת לגייסות ציוד והספקה באותם מסלולים שהוכשרו מראש ע"י יחידות-ההנדסה והציוד-ההנדסי, שהוצנחו או שהגיעו לאזור המערכה בהליקופטרים*.

בעוד שבמלחמת-העולם השניה נתגלעה, במלוא חריפותה, בעית ההתמצאות, ובעוד שכתות רבים הוצנחו במרחק ניכר מן היעדים שבתכנית, הרי שמצוי כיום ציוד-ניווט מדויק מאוד, המאפשר למטוס להגיע ליעד בטעות-מירבית של מאות מטרים אחדות בלבד.

הצד הטקטי והטכני

עיקרו-של דבר, כאשר מנתח אשר לי** את הפעולות המוצנחות של מלחה"ע השניה — הוא מצביע על תקלות וכשלות נות שונים שמקורם בסיבות הבאות:

חוסר ניידות מספקת בתוך שדה-הקרב. התשובה לכך היא השימוש ברכב מוצנח ובהליקופטרים — שני סוגי כלים המעניקים ניידות מכסימלית לכוחות-הקרקע. בין שהם מוצנחים ובין שאינם מוצנחים; והלא אלה הנם כלים, שלא היו בשימושם של הכוחות המוצנחים במלחה"ע השניה.

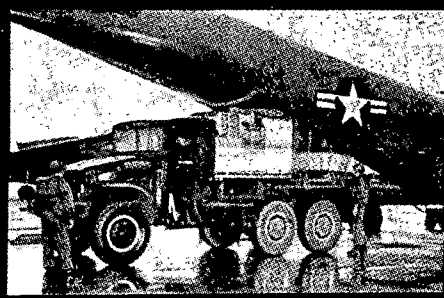
חוסר נשק נגד-טנקי שיהלום את הצרכים. זו היתה, למעשה, נקודת-התורפה העיקרית של הכוחות המוצנחים במלחה"ע השניה. כיום ניתן להצניח תותחים ללא-רתע, משחיתי-טנקים, ובעיקר — להשתמש בכמויות גדולות של טילים נ"ט קליי-משקל ונחיי-טלטול. שימוש נרחב בכמויות גדולות

* הטכניקה של הנחתת כוחות, נשק ואספקה — החלה מתפתח כבר במלחמת העולם השניה ע"י השימוש בדאונים. במקומות בהם ניתן היה להנחית דאונים, הובילו אלה תותחים נגד-טנקיים ורכב קל, אשר הגבירו בקרב הכוחות המוטסים את כושר העמידה בפני טנקי האויב ואת ניידותם של כוחות אלה בשדה-הקרב. המגבלות הרבות של הדאון ידועות; לאחר מלחמת העולם הודלו הצבאות בעולם לייצר דאונים — ובמקומם הכניסו למערכיהם מטוסי-תובלה כבדים, המסוגלים לשאת נשק כבד, ועם זאת לפעול ממסלולי-עפר קצרים-יחסית.

** בפרק "לקחי גייסות מוטסים ומוצנחים" מתוך ספרו "עצמת-אויר", אשר תרגמו נתפרסם ב"צקלון" מס. 97.

*** מערכות ניווט מסוג זה מכסות חלקים ניכרים מכדור הארץ. כל פעולה הצנחה בחלקים אלה של כדור הארץ המסתמכת על מערכות אלו, עשויה להשיג ניווט מדויק, העונה לחלוטין על הצרכים.

לצבא-ארה"ב, אויריה קלה" משלו (בנפרד מחיל-האוויר). מטוסי-הצבא החדש, "קאריבו" קצרה-המראה-יונחיתה (ממריא במסלול בן 175 מ') מסוגל לשאת את המטענים (מחלקה חמושה, או 3 ג'יפים, או משאית עמוסה).

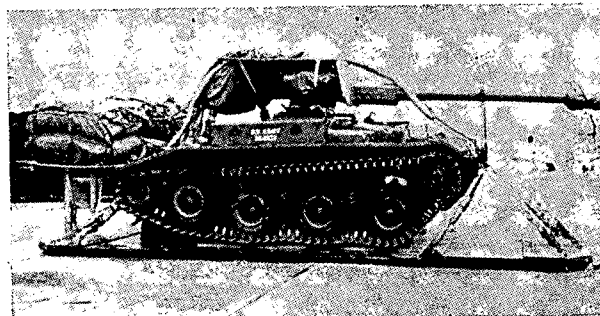
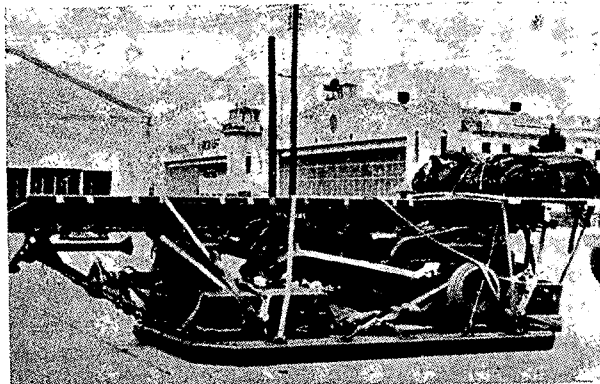

השגת הנצחון במלחמה שלא בשיטת ההשמדה הפיסית של כוחות האויב בשדה-הקרב, אלא בשיטת ההשתלטות על יעדים כאלה, המביאים להתמוטטות מערכו הפוליטי והצבאי של האויב ובדרך עקיפה זו — לנצחון, שיהיה, לעתים, אף שלם יותר, מהיר יותר וזול יותר מאשר נצחון בשדה-הקרב, המביא, תדיר, להשמדת כוחות הדדית, אך לא תמיד לנצחון מדיני. ברור כי הפעלה מעין זו, שתעמט באיגוף אנכי כוחות מוצנחים וכוח-אויב חזק — אינה בגדר הפעלה הגיונית ותכליתית של סוג-גייסות זה, והיא אף עלולה להביא לכש-לונות. המסקנה המתבקשת מדוגמאות של הפעלה מעין זו קובעת כי היתה כאן הפעלה לא נכונה — ואינה קובעת דבר אודות רוב-ערכם, או מיעוט-ערכם של הכוחות המוצנחים. סיכומו של דבר, הכוח המוצנח נועד לאגף את עיקר כוחו של האויב ולא דוקא להילחם בו; נועד הוא להשפיע על המצב בשדה-המערכה ע"י תפיסת יעדים בעורפו של האויב — ולא ע"י השמדה ישירה של צבא האויב בקרב. את המערכה של הכוח המוטס והמוצנח יש לראות תמיד כחלק מהמערכה הכללית ויש לבחון את השפעתה על תוצאות המערכה בכלל — חה — ולא דוקא על פי תוצאותיה בשטח המצומצם גופו, בו התנהל הקרב בין כוחות אויב רגליים ומשוריינים לבין הכוחות שהוצנחו.

הצד האקלימי

סקירתו של אשר לי מציינת תקלות שנבעו מהפעלת כוחות מוצנחים במזג-אוויר גרוע בתנאים האקלימיים של אירופה. מזג-אוויר גרוע זה גרם לשיבושים בתכנית הצנחת הגייסות וההספקה ומנע לעתים את הסיוע-האווירי ההתקפי, שכה חיוני הוא לכוחות מוצנחים, והעשוי לשמש תחליף-מה לסיוע-הארטילרי ולמערך-הגנה נ"ט מבוסס. ברם, יש להביא בחשבון את העובדה כי מצויים בעולם חבלים גדולים (ובתוכם רוב חופיו של היס-התיכון), בהם מועט הוא ביותר מספר הימים שאינם מתאימים להפעלת כוחות מוצנחים במשך השנה. מבחינה אקלימית ניתן להעריך אזורים כאלה כמתאימים ביותר לשימוש בכוחות מוטסים ומוצנחים ולתפעול כוחות-האוויר המובלים והמסייעים.

כוח-האדם, ממנו מורכבים, בדרך כלל, הכוחות המוצנחים, מסוגל לבצע פעולות נועזות ובלתי-ישגרתיות, שהשפעתן על שדה-הקרב יכולה להיות מכרעת — באם רק יהיו מתכנני הפעולות מחוננים בכושר הדמיון וההעזה הדרושים על מנת להפיק מגייסות אלה את כל שניתן. זאת ועוד: במקביל לתכונות אלו של היחידות המוצנחות וכהשלמה להן קיימת בדור זה, כתוצאה מההתפתחות העצומה בתחום זה, רמת-שכלול גבוהה ביותר בכלים הטכניים המאפשרים את ביצוע הפעולות המוטסות והמוצנחות, והקובעים את גבולות יכולתן של פעולות אלו. שימוש מושכל ביחידה המוצנחת, במטוסים, בהליקופטרים, בטילים, בקליעים המתפתחים והולכים בדור זה בקצב כה מהיר — סופו שיאפשר השגת הכרעות מרחיקות לכת, בזמן קצר ובמיעוט האבדות האפשרי.

למעלה: הטיל הטקטי הבלתי מונחה, "יוחנן הקטן" (הארוך כאן להצנחה) יורשו של "יוחנן הישר", יאפשר חימושו של עוצבות מוצנחות בארטי-לריה-טילית
למטה: התותח הנ"ט הכבד המתנייע בן 90 מ"מ האמריקני (M-56) המוצנח ב"אריזה" שבתמונה מקנה כושר עמידה בפני שריון ל"קבוצת-הקרב" המוצנחת.

ועל פיהם בלבד, יש לנהוג בהפעלת כוחות מוצנחים. הרי אחדים מהם:

הכוח המוטס הוא, בעיקרו של דבר, מכשיר המאפשר ביצוע "איגוף אנכי". כל פעולת איגוף — מאפשרת בראש-וראשונה, להגיע ליעד מסוים או לאזור מסוים, תוך הימנעות ממפגש עם עיקר כוחו של האויב — או, מכל מקום, מהתנגשות עמו במצב שבו מצוי הוא בעמדותיו המותקנות-מראש ובמערך המוכן קודם-לכן. באם אין תנאים אלה קיימים — אין טעם לאיגוף ומן הנכון יהא אז לנוע חזיתית לקראת ההתקפה. כלל זה, החל על איגוף באשר-הוא — שריר וקיים אף לגבי כוחות מוצנחים, אשר הוטל עליהם להגיע ליעד או לאזור-פעולה בעורפו של האויב.

המטרה המוצבת כאן היא היעד, השטח — ולא צבאו של האויב. אין מוצגת כאן המגמה של השמדת כוח האויב ע"י לחימה בו, אלא אך של תפיסת יעד — שהשליטה בו עשויה להביא לנצחון בצורה עקיפה (פוליטית, אסטרטגית או אופר-טיבית). והרי יש, לעתים, והפעלת הכוחות המוצנחים על מנת לתפוש יעדים אסטרטגיים מבליטה את המגמה הכללית של